

Innehåll

Till medlemsblad 2-2021 har Värme- och Kraftföreningen intervjuat Erik Dotzauer från Stockholm Exergi och David Lindahl från FOI (Totalförsvarets forskningsinstitut) som båda kommer att föreläsa vid Värme- och Kraftkonferensen. I medlemsbladet informerar vi därför även om hur höstens hybrida upplaga av Värme- och Kraftkonferensen kommer att gå till. Vi önskar er god läsning!

VARMT VÄLKOMNA TILL ÅRETS UPPLAGA AV VÄRME & KRAFTKONFERENSEN

11 NOVEMBER 2021

Den 11 november är det återigen dags för Värme- och Kraftkonferensen. Årets upplaga har som sedvanligt ett strategiskt fokus och arrangeras som ett hybridevent vilket spelas in från AFRYs kontor i Solna.

Föreningen erbjuder endast ett begränsat antal fysiska platser till konferensen, 40 deltagarplatser och 5 platser i monterutställningen.

Vi ser gärna att de som köper fysiska platser till konferensen är fullvaccinerade. Det kommer inte att finnas någon begränsning på de digitala platserna. Mer information om konferensen finner ni i slutet av medlemsbladet!

Varmt välkomna!

Värme- och Kraftföreningen

- en oberoende ideell förening med medlemmar från processindustri, kraftindustri och energiverk.

Erik Dotzauer, Stockholm Exergi

Erik arbetar med strategi- och styrmedelsfrågor gällande de regelverksom påverkar fjärrvärmesystemet i Stockholm. Arbetet inkluderar bland annat frågor som rör elcertifikat, utsläppsrätter, byggregler och certifieringssystem för byggnader samt att göra omvärldsanalyser av energisystemets utveckling. Nyligen presenterade Fossilfritt Sverige sin biostrategi, vilket är ett exempel på sammanhang som behandlar frågor som Erik är involverad i.

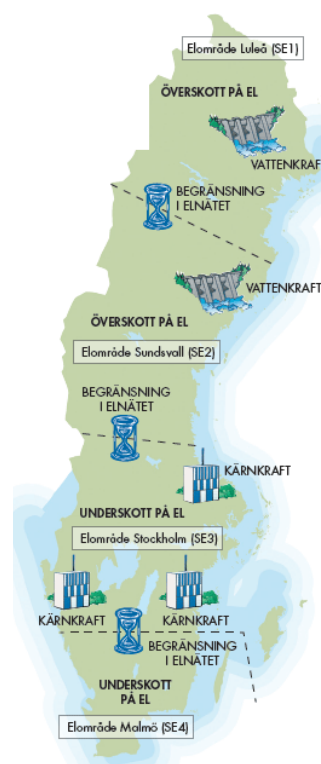
Problemet kring elbrist

Det som är viktigt att tänka på när det gäller elsystemet i Sverige, Norden och Europa är att det håller på att växa ihop. Att prata om vilken elproduktion som finns i "mitt elområde" och vilken användning som även finns inom detta område hjälper inte. Vi måste istället försöka se det större perspektivet. Effektproblematiken är det vi behöver arbeta med. Utöver det måste styrmedel så som utsläppshandel som påverkar elmarknaden styra utvecklingen av vilken produktion som ska byggas. Man kan även fundera på vad vi själv kan göra för att påverka. Till exempel kan vi styra vår egen elanvändning.

Ett budskap från fjärrvärmebranschen är att om elsystemet är överbelastat, kan fjärrvärmesystemet avlasta under tidpunkter då elnätet är speciellt ansträngt. När det är kallt är elsystemet hårt belastat och fjärrvärmen kan då avlasta genom att uppvärmningen istället sker via fjärrvärme.

I vilken grad reflekterar elpriset på spotmarknaden hur stor andel fossil el som finns inom ett el-område?

Elpriset är en större fråga än så, berättar Erik. Även om vi i Sverige har ren elproduktion påverkas elpriserna genom att prissättningen sker utifrån de fossila kraftslagen i en kombination med att det är rekordhöga priser på utsläppsrätter. Elbolagen säljer sin el till de som betalar bäst och det blir en marginalprissättning som styrs av de fossila kraftslagen. De höga priserna i framförallt södra Sverige just nu beror bland annat på att naturgasleveranserna från Ryssland till Tyskland är begränsade. Detta driver upp priserna i Tyskland vilket medför att även de svenska elpriserna går upp.

Bildkälla: Energimarknadsbyrån

Faktaruta el-områden och spotmarknad

I Sverige har vi fyra stycken elområden: SE1, SE2, SE3 och SE4. Se ovan bild för respektive område.

Nord Pool (spotmarknaden för el) är den marknadsplats där handeln av el äger rum genom auktioner. Auktionerna sker varje timme dagen innan elen ska levereras.

Värme- och Kraftföreningen

- en oberoende ideell förening med medlemmar från processindustri, kraftindustri och energiverk.

Premieringen av värmepumpar framför fjärrvärme

Det kan objektivt konstateras att värmepumpar premieras framför fjärrvärme i flera av de regelverk som påverkar värmemarknaden. Dock, enligt Boverkets byggregler ska det finnas teknikneutralitet mellan hållbara uppvärmningssystem. Idag är också konkurrenssituationen mellan värmepumpar och fjärrvärme i byggreglerna ganska bra balanserad.

Om vi väljer att sätta solceller på taket kan vi nyttja den elen som dessa producerar. Det finns vissa skattelättnader i samband med denna produktion, samt att vi enligt Boverkets byggnadsregler köper mindre energi. Om vi har en värmepump resulterar detta i att vi får större utväxling av elen från solcellerna. Byggreglerna styr således mot användandet av värmepump framför fjärrvärme, även fast det ska finnas teknikneutralitet. En enkel lösning på detta skulle vara att skilja på användning och produktion i reglerna.

Styrmedel för att främja CCS från avfallsförbränning och bio-CCS

Detta är en aktuell fråga som man arbetar med just nu. Avskiljning av koldioxid är en beprövad teknik som dock inte tidigare tillämpats på biobränslen och det är stora investeringar som behövs tas i projekten. Problemet nu är att regeringens budget inte räcker till för att finansiera den storskaliga anläggning som planeras att byggas i Stockholm.

Ett resurseffektivt sätt att skapa klimatnytta

Ett budskap till regeringen är att det parallellt med det statliga driftstödet även måste finnas möjlighet att sälja kolsänkor till stora företag som vill nyttja det. Här kan vi faktiskt göra en verklig klimatnytta och påverka genom att köpa dessa kolsänkor.

Ser du att det har blivit något gehör inom kommuner och/eller hos några av de kravställande myndigheterna vi har i Sverige avseende nyttan och redovisningsdelen gällande utsläppen?

Metodmässigt beror det på vilken typ av redovisning vi avser att göra, bokföring eller konsekvens, samt framåtblickande eller bakåtblickande. Detta är en utmaning inte bara för att energisystemet är komplext, utan även för att det gäller att använda rätt metod utifrån syfte.

Idag arbetar de flesta med bakåtblickande bokföring. Till exempel, när vi redovisar med hjälp av Greenhouse Gas Protocol, eller för Scientific Based Targets där man sätter bokföringsmål som ofta används som beslutsunderlag, vilket är metodmässigt fel.

Lyfts frågorna vidare och skapar den debatt som är nödvändig för att få framgång i detta?

Det har börjat ske ett uppvaknande och många vill gärna göra rätt, men området är komplicerat. Vi får försöka hitta en balans och inte vara allt för kritiska för att hålla engagemanget uppe.

Vill du veta mer kring dessa frågor? Missa då inte Eriks föredrag "Förenklad retorik leder klimatarbetet fel" på Värme- och Kraftkonferensen 11 november 2021!

Värme- och Kraftföreningen

- en oberoende ideell förening med medlemmar från processindustri, kraftindustri och energiverk.

David Lindahl, FOI

David har arbetat på Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) sedan 1999 där han idag arbetar med skyddet av kritisk infrastruktur. Ett område som vuxit sig allt större i takt med samhällets digitala utveckling. FOI arbetar med totalförsvaret och näringslivet för att Sverige som samhälle ska bli säkrare, bland annat gällande IT.

Ett datoriserat samhälle

Idag pratar vi inte bara om datorer när vi pratar IT- och cybersäkerhet utan vi pratar om hela driften. Inom infrastrukturen är nästan alla delar datoriserade vilket gör att vi inte kan använda elnätet eller få fram dricksvatten utan datorer idag. Detta gör samhället mer sårbart och vi börjar förstå de allt mer allvarliga konsekvenserna som datorintrång kan ha och att vi behöver skyddsmekanismer för att motverka dessa.

Hur sårbart är transmissionsnätet och distributionsnätet för sabotage?

Det är en svår fråga, berättar David. Sannolikheten för fysiskt sabotage är låg, det har hittills endast skett ett fåtal försök till sabotage. Så enbart sårbarheten räcker inte för att avgöra risk, utan den baseras på en avvägning mellan hur skyddat något är och vad sannolikheten är att någon tar sönder det.

Tittar man däremot på IT-sidan så förändras avvägningen hela tiden eftersom åtkomsten blir allt mer ihopkopplad genom olika system. Det är detta som gör frågan svår att svara på, framförallt om man inte tittat på respektive organisation och i detta fall varje enskilt elbolag. Det är alltså elbolagen själva som kan svara på om det stämmer eller inte. Företagens fokus och medvetenhet att skydda vår infrastruktur ökar, men det är dock svårt att säga hur bra det svenska skyddet för kraftnätet är generellt. Men det är viktigt att titta på detta mer.

Medvetenhet

Det finns en variation i medvetenhet för säkerhetshot eftersom konsekvenserna är väldigt varierande. Variationen för sårbarhet på produktionsanläggningar beror mycket på storleken på organisationen samt hur deras möjlighet att skydda sig ser ut. Ett mindre företag har eventuellt inte en budget för större säkerhetsarbete och säkerhet ligger utanför driftpersonalens huvuduppgifter varför det då kan bli lättare för en angripare att komma åt systemen. Det beror också på utrustning och system. Ett äldre system som är svårt att uppdatera medför att möjligheten till försvar minskar dramatiskt.

Faktaruta begrepp

Cyber, ett brett begrepp som inte har en definierad betydelse utan kan sammanfattas som; allt som har med datorer att göra.

Informationssäkerhet, brukar inkludera allt som har med skydd av information att göra t.ex. policys, utbildning av personal och IT där datorprogram och nätverk är inkluderat.

Cybersäkerhet, brukar ses som en del av informationssäkerheten. Skydd av den information, och de tjänster som hanteras av datorer

Värme- och Kraftföreningen

- en oberoende ideell förening med medlemmar från processindustri, kraftindustri och energiverk.

Utvecklingen av säkerhetsfrågor inom energibranschen

Under de senaste tio åren har det skett en positiv utveckling, berättar David. Vi har idag en relativt hög medvetenhet om att säkerhet är ett problem och arbetet för att motverka intrång ökar. Detta gäller framförallt tekniker och driftpersonal inom bland annat energibranschen. Det finns däremot fortfarande en viss omedvetenhet i de resterande delarna av organisationen. Det kan vara så att det beror på att de som inte arbetar praktiskt med nätverk eller berörda system inte vet hur datorberoende de är.

Hur kan vi skapa medvetenhet?

Förslagsvis att den som äger en process också bär ansvaret för att skydda den, svarar David. Man kan självklart ta hjälp av IT-säkerhetsavdelningen men ansvaret ska fortsatt ligga hos den som äger processen. Således tas ett medvetet beslut att det finns en utsedd som äger frågan att det behöver göras en bedömning av hur sårbar ens verksamhet är för att sedan kunna be om hjälp.

Intressanta områden att bevaka för energibranschen

På cybersidan kan intressanta områden vara artificiell intelligens (AI) vilka exempelvis kan hjälpa operatörer att förstå systemen allteftersom komplexiteten ökar. Vidare är även mängden nya datoriserade produkter med enskild intelligens i varje del också ett intressant område. Som exempel kommer man kanske inte behöva centralstyrning av elnätet om varje del både förstår dess omgivning och kan ta beslut utifrån det. Detta kommer dock även att skapa nya säkerhetsproblem vilka är viktiga att ta i beaktning.

För att höra mer om IT och cybersäkerhet lyssna in på Davids föreläsning "Angrepp från verkligheten" under Värme- och Kraftkonferensen den 11 november 2021.

Värme- och Kraftföreningen

- en oberoende ideell förening med medlemmar från processindustri, kraftindustri och energiverk.

2021 års hybrida upplaga av **VÄRME- OCH KRAFTKONFERENSEN** 11 NOVEMBER

Hjärtligt välkommen till årets upplaga av Värme- och Kraftkonferensen! Nedan finner ni lite praktisk information samt programmet för årets hybrida konferens. Ta chansen att träffa branschkollegor och gamla kursare, lyssna till intressanta föredrag, hitta leverantörer till nästa projekt och mer därtill. Vi önskar er en givande konferensdag!

Hur går det till?

Precis som vid våra två senaste konferenser kommer konferensen att ha en egen hemsida. Föreningen använder sig av Invite Peoples plattform. På hemsidan finns olika flikar där du som deltagare kan navigera mellan deltagare, föreläsningar, montrar m.m. Konferenssidan öppnar den 4 november och du kan då gå in och bekanta dig med miljön, se vilka andra som ska delta samt ta del av föreläsningsprogrammet. Montrarna öppnar först på konferensdagen den 11 november.

På själva konferensdagen kan du via hemsidan titta på hela eller valda delar av konferensen. Om du vill ställa frågor till föreläsaren skriver du dem i chatten för konferensen så läses de upp under frågestunden efter föreläsningen.

Hemsidan är öppen en vecka efter konferensen om man önskar titta på föreläsningarna i efterhand. I år utelämnas Skadegruppens temadag varför konferensen i år endast omfattas av Värme och Kraftkonferensen.

Är du leverantör och vill ställa ut på konferensen?

Oavsett om du önskar en fysisk eller digital monterplats ber vi dig vänligen mejla vok@afconsult.com.

Undrar du över något?

Tveka inte att höra av dig till vok@afconsult.com eller **010-505 35 21** om du har några frågor eller funderingar.

För att köpa er biljett samt se årets biljettpriser besök <https://www.vok.nu/konferenser/hostens-konferens/>

Program

Framtidens klimat och hur det kan påverka energibehovet

The New EU Fit-for-55 legislative package, perspectives for the DHC sector

Biokol - Produktion och användning

EU-politik som påverkar användningen av biobränslen i kraftvärme- och värmeverk

Angrepp från verkligheten

BIOOLJA något katten släpat in

Hur närmar vi oss skolorna?

Förenklad retorik leder klimatarbetet fel

Svenska kraftnäts långsiktiga marknadsanalys 2021

Gustav Strandberg, SMHI

Pauline Lucas, Euroheat

Mattias Gustafsson, EcoTopic

Kjell Andersson, Svebio

David Lindahl, FOI

Rolf Norén, Canoil

Panelamtal

Erik Dotzauer, Stockholm Exergi

Mattias Jonasson, SvK

Värme- och Kraftföreningen

- en oberoende ideell förening med medlemmar från processindustri, kraftindustri och energiverk.